

ततस्तूष्पयन् सर्वान् धृष्टद्युम्नोऽभ्यभाषत । अहं द्रोणान्तकः पार्थ विहितः शम्भुना पुरा ।
 ४०० रणे भीष्मं तथा द्रोणं कृपं शल्यं जयद्रथं । सर्वानद्य रणे दृष्टान् प्रतियोक्ष्यामि पार्थिवान् ।
 अथोत्क्रुष्टं महवीर्यैः पाण्डवैर्युद्धदुर्मदैः । समुद्यते पार्थिवेन्द्रे पार्षते शत्रुसूदने ।
 अत्रवीच ततः पार्थः पार्षतं पृतनापतिं । व्यूहः क्रौञ्चारुणो नाम सर्वशत्रुनिर्वहणः ।
 यं दृष्ट्वा तिरिन्द्राय तदा देवासुरेऽब्रवीत् । तं यथावत्प्रतियूहं परानीकविनाशनं ।
 अदृष्टपूर्वं राजानः पश्यन्तु कुरुभिः सह । तथोक्तः स नृदेवेन जिष्णुर्वज्रभृतेव ह ।
 ४०१ प्रभाते सर्वसैन्यानामग्रे चक्रे धनञ्जयं । आदित्यपथगः केतुस्तस्याहुतमनोरमः ।
 शासनात्पुरुहतस्य निर्मितो विश्वकर्माणा । इन्द्रायुधसवर्णाभिः पताकाभिरलङ्कृतः ।
 आकाशग द्वाकाशे गन्धर्वनगरोपमः । नृत्यमान इवाभाति रथचर्यासु मारिष ।
 तेन रत्नवता पार्थः स च गाण्डीवधन्वना । बभूव परमोपेतः स्वयम्भूरिव भानुना ।
 शिरोऽभूदुपदेो राजा महत्या सेनया वृतः । कुन्तिभोजस्य शैव्यस्य चक्षुष्यास्ताञ्जनेश्वरौ ।
 ४०२ दाशार्णिकः प्रयागास्य दाशेरकगणैः सह । अनूपकाः किराताश्च ग्रीवायाम्भरतर्षभ ।
 पटचरैश्च ऊर्ध्वैश्च राजन्यैरवकैः सह । निषादैः सहितश्चैव पृष्ठमासीद्युधिष्ठिरः ।
 पक्षौ तु भीमसेनश्च धृष्टद्युम्नश्च पार्षतः । दौपदेयाभिमन्युश्च सात्यकिश्च महारथः ।
 पिशाचा दारदाश्चैव पौण्ड्राः कुण्डीविषैः सह । मडका लडकाश्चैव तङ्गणाः परतङ्गणाः ।
 वाहिकास्तित्तिराश्चैव पाण्ड्याश्चोद्राश्च भारत । शरवास्तुम्भुमाश्चैव वत्साश्च सहनाकुलैः ।
 ४०३ नकुलः सहदेवश्च वामं पार्श्वमुपाश्रितौ । रथानामयुतं पक्षैः शिरस्तु नियुतं तथा ।
 पृष्ठमर्बुदमेवासीत्सहस्राणि च विंशतिः । ग्रीवायां नियुतं चापि सहस्राणि च सप्ततिः ।
 पक्षिकोटिषु पक्षेषु पक्षान्तेषु च वारणाः । जग्मुः परिवृता राजन् ज्वलन्त इव पर्वताः ।
 जघनं पालयामास विराटः सह केकयैः । काशिराजश्च शैव्यश्च रथानामयुतैस्त्रिभिः ।
 ४०४ एवमेतं महायूहं व्यूह्य भारत पाण्डवः । सूर्योदयनमिच्छन्तः स्थिता युद्धाय दक्षिणतः ।
 तेषामादित्यवर्णानि विमलानि महान्ति च । श्वेतच्छत्राण्यभोभन्त वारणेषु ध्वजेषु च ।
 इति श्रीमहाभारते भीष्मपर्वणि भीष्मवधपर्वणि क्रौञ्चव्यूहनिर्माणे पञ्चाशोऽध्यायः ॥ ५० ॥
 ॥ सञ्जय उवाच ॥ क्रौञ्चं दृष्ट्वा महायूहमभेद्यं तनयस्तव । व्यूढं दृष्ट्वा महाघोरं पाण्डवेनामितौजसा ।
 आचार्यमुपसङ्गम्य कृपं शल्यश्च मारिष । सौमदत्तिं विकर्णञ्च सोऽश्वत्यामानमेव च ।
 दुःशासनादीन् भ्रातृन् सर्वानेव च भारत । अन्याश्च सुबहून् गूरान् युद्धाय समुपागतान् ।
 ४०५ प्राहेदं वचनं काले हर्षयस्तनयस्तव । नानाशस्त्रप्रहरणाः सर्वे शास्त्रार्थकोविदाः ।
 एकैकशः समर्था हि यूयं सर्वे महारथाः । पाण्डुपुत्तान् रणे हन्तुं ससैन्याः किमु संहताः ।
 अपर्याप्तं तदस्माकं बलं भीष्माभिरचितं । पर्याप्तं त्विदमेतेषां बलं भीमाभिरचितं ।
 संस्थानाः गूरसेनाश्च वेणिकाः कुकुरास्तथा । रेचकाश्च त्रिगर्जाश्च मदका यवनास्तथा ।